

okuyucu köşesi...

NEDEN BULUŞ YAPAMIYORUZ?

Çağdaş medeniyet düzeyine ulaşabilmemiz ve bu düzeyi sürdürebilmemiz; ekonomi, sosyal ve teknolojik bakımlardan atılımlar yapmamıza, araştırma ve geliştirmeye her geçen gün daha fazla eşitemize bağlıdır. Günümüzde, ilerlemiş teknolojiye uygun bilimsel yeni buluşlar olmaksızın, doğayı, toplumu ve kendimize ait sorunları çözümlenemeyen olanaksızdır.

Türkiye'de, bugünkü zihniyet ortamında teknik buluşlar yapmanın güçlüğünü ancak yakından ilgilenenler bilebilmektedir. Buluş adamı, kendi başına maddi olanak ortamı yaratamamakta, problemlerini çözememektedir. Ülkemizde, araştırmacıyı özendirilen, ödüllendiren, destekleyen hiçbir kuruluş bulunmamaktadır. Çağdaş uygarlığın; bilim, eğitim, araştırma-geliştirme ve yapılan yeni buluşlarla beslendiğini, gerçekleştirdiğini genellikle anlamış değiliz.

Üniversitelerimizde yapılan bilimsel araştırmaların çoğu, teorik ve fazla çalışmayı gerektirmeyen, uygulamalı teknolojiyi getirmeyen, yeni buluşların denetimini laboratuvar çalışmalarıyla saptamayan, sadece literatür" üzerindeki inceleme ve görüşlere bağlı kalmaktadır. Buluş adamının, buluşunu. laboratuvarlarda prototipler üzerinde incelenmesi isteğine karşı, üniversitelerde deneme yapma eğilimi, iddia edilen olayları araştırma merakı bulunmamakta ve yeni buluşun denenmesi isteği geri çevrilmektedir. Buna karşılık, Oniversitelerce yeni buluşa ait literatür" İncelemeleri için astronomik ücretler istenerek, araştırmacıyı caydırma yoluna gidilmektedir.

Ülkemizde, araştırma-geliştirme çalışmaları istenen sonucun alınmamasındaH başlıca nedenler özetlenirse:

- Araştırma-geliştirme çalışmaları yeterli kaynak ayrılması,

- Yeni buluşların yapılmasına önem verilmemesi, araştırmacıların bir program içerisinde teşvik edilmemesi,
- Araştırma harçlarının her yıl anan enflasyonla orantılı olarak arttırılması, yeni buluş yapacakların caydırılması,
- Elekliğin yaygın olarak kullanılmadığı Osmanlı döneminden (1879'dan) kalan (şimdilik 110'yıl kadar önceki) İhtira Beratı Kanununun modern teknolojiye göre yeniden düzenlenmemesi,
- Türkiye'de bir teknoloji envanterinin bulunmaması.
- özel sektörün yeni teknolojiler üfetecek yerde, dış ülkelerden komple (çoğu eski) teknolojiler satın alarak, yurtiçi teknoloji geliştirmelerinin teşvik görmemesi, gün geçtikçe fakir teknolojiler He çalışılması.... gibi nedenler sayılabilir.

Makina teknolojisi sanayiinde, ileri düzeyde olan ülkelerin ihracatta da en önde bulduklarını biliyoruz. Bugün Türkiye'de alınan yıllık patent sayısı. İzlanda, Yunanistan, Yugoslavya, Portekiz gibi ülkelerden bile daha azdır. 1986 yılında Japonya'da 305.345 yeni patent alınırken. Ülkemizde bu miktar 600 düzeyinde, yani Japonya'nın binde 2'81 kadardır.

Teknoloji gelişmelerini iyi izleyen, bilgi birikimlerine her geçen gün katkıda bulunan ülkeler, dünya ticaretini de ellerinde tutmakta ve üretimlerini yeni teknolojilere dayandırmaktadırlar.

Gelişmiş ülkelerde araştırma-geliştirme harcamalarının gayri san muht hasıla içindeki payları % 2'nin üzerinde iken, ülkemizde bu miktar binde 2'nin de altında kalmaktadır.

- Ülkemizde bilgiye, bilimsel gelişmelere, yeni şeyler öğrenimlerine gereği kadar önem verilmemektedir.

- Hızlı üretim artışının her alanda ileri teknolojiye bağlı olduğunu gözönünde bulundurmayan, ilgililerimiz; yerli imkanlarla, ileri teknoloji yaratmak için gerekli araştırmaları ve geliştirmedeleri desteklemeyi düşünmemektedirler. Buna karşılık, modası geçmiş patent, lisans. know-how gibi yabancı teknolojileri. ithal ederek, "cehalet vergisini" daha fazla ödememize devam edilmesi tercih edilmektedir. Yeni buluşları inceleme görevi verilen üniversitelerde, bu hususta bir arşiv bulunmaması nedeniyle, bazen Türkiye'de kabul edilmeyen yenilik buluşları, dış ülkelerde patent alabilmekte ve yenilik kavramında bir kargaşa bulunmaktadır. Her buluşun yeniliği aranırken, bu buluşun tarifnamesinde yazılı fonksiyonları yerine getirip getirmediği hususunda, deneylerin yapılması koşulu üzerinde durulmamaktadır. Sadece, literatür araştırmalarıyla yetinilmektedir.

Ülkemizde, patent alındıktan sonra, 15 yıl süre De her yıl artan (10 yılda) 300 liradan 50.000 liraya kadar yükseltilecek harçlar, birden fazla buluş yapan araştırmacıları, yeni buluşlar yapmaktan caydırmaktadır. "Şu mektepler olmasa, çok rahat edeceğiz." diyen Maarif Nazırımız gibi. Ülkemizde yeni buluşlar yapılmasını istemeyen ilgililerimiz vardır.

İleri ülkelerde, araştırma-geliştirmeler için devlet fonu kullanılmakta, bu fonlar gittikçe arttırılmakta iken. 1982 yılından sonra ülkemizde yenileri oluşturulan ve sayıları 137yi bulan fonlar arasında, araştırma-geliştirmeyi teşvik edici bir fonun varlığına rastlanmamaktadır.

Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi binasının 3. kat merdiveni karşısındaki duvarda üç satırlık bl/eümle var. Bu cümlede:

"UYGARLIK YOLUNDA BAŞARI YENİLİĞE BAĞLIDIR" deniliyor.

Aynı şekilde, EUREKA projesinin açılış konuşmasını yapan Almanya Başbakanı "Geleceğimiz, teknoloji bilgimize bağlıdır. Geride kalırsak esir oluruz. Üçüncü sanayi devrimi yaşanmaktadır. Biz de bu meydan okumaya yanıt vermeliyiz- diyecek, korkusunu açıklamıştır.

Aynı Almanya'nın teknoloji araştırma-geliştirme bütçesi 1,5 trilyon TL. ve nüfusunun her onbinde 55 kişi bilim adamı ve yıllık patent üretimi de 75231 kadardır.

Yurdumuz da, EUREKA projesine dahil Avrupa ülkesi üyelerindedir. Araştırma-geliştirme için; 1986 yılı bütçesinin 30 milyar lira olduğu, nüfusumuzun her onbin kişisinden yaklaşık 7si kadarının bilim adamı ve yıllık patent üretimimizin 600 kadar olduğu söylenmektedir.

Yeni araştırma-geliştirme yapacak buluş adamlarının, sanayiye uygulanabilir buluşları Üniversitelerde denendikten sonra saptanması kuralı üzerinde önemli durulmasının, prensip olarak kabul edilmesini ilgililerden rica ederiz. Üniversitelerde denenmesi istenen buluşun, yapılması tarafından iddia edilen fonksiyonu yerine getirip getirmediği hususunun tahkiki, buluşun uygulanabilirliğini saptama bakımından çok önemli bulunduğunun, yeni buluşların bu düşünce ortamında kanıtlanmasının gereğini, okurlarımızın takdirlerine sunuyorum.

Tahsin ARMAZ

Elektrik ve Makina Yüksek Mühendisi (I.T.Ü. ve E.S.E.)